

Normer är kopplade till makt, vilka grupper samhället är anpassat för och vilka grupper som får störst tillgång till resurser, inflytande och respekt. Människor delas in i grupper för att omvärlden ska bli enklare att förstå, men gruppindelning får konsekvenser då grupperna ofta inte är jämlika. Vissa grupper anses vara bättre och får fördelar. Ibland tvingas människor dessutom in i grupper som de själva inte känner att de tillhör.

Mål: Synliggöra att gruppindelning kan kopplas till ojämlika maktförhållanden där vissa gynnas och andra missgynnas. Uppmärksamma att det går att agera på sådana sätt som utmanar maktobalansen.

Instruktion:

Del 1: Dela in eleverna i tre olika grupper med siffrorna 1, 2 och 3. Placera ut en papperskorg i rummet. Beroende på vilket nummer eleverna har fått får de stå olika långt från papperskorgen. Alla med nummer 1 får stå i en cirkel nära korgen, alla med nummer 2 får stå bredvid varandra men långt från papperskorgen och alla med nummer tre får stå på ett annat ställe bredvid varandra men också långt från papperskorgen.

Del 2: Dela ut ett A4-papper till var och en av eleverna och be dem att pressa ihop det till en boll. De ska nu försöka pricka papperskorgen med sin pappersboll från den position de har blivit tilldelade.

Del 3: Samla ihop gruppen och diskutera:

- Vad tycker ni om övningen? Är den orättvis? Varför?
- Vem hade fördelar? Varför?

Fortsätt diskutera:

- Vad är makt?

Exempel: att få bestämma, ha tillgång till pengar eller att bli tagen på allvar.

- Vem har makt (exempelvis i skolan, familjen, Sverige eller världen)? Går det att tänka verkligheten utifrån övningen? Vilka är nära papperskorgen? Varför?

Exempel: i Sverige får personer över 18 år rösta, män tjänar ofta mer än kvinnor och hörande personer har större tillgång till samhällsinformation än döva.

- Kan ni komma på förslag på hur övningen kan bli mer rättvis? Går det att göra så att alla träffar papperskorgen?

Exempel: en större ring där alla hade fått plats och hade fått lika långt avstånd till papperskorgen. Eleverna som fick stå nära måste då backa bak för att alla ska få plats. Hur känns det att backa bak så att de andra kan släppas in i ringen?

Ett annat alternativ är att skicka runt papperskorgen i ringen så att alla kan få lägga i pappersbollen i korgen. Här kan man då lyfta diskussionen om att det ibland kan behövas fler åtgärder för att man ska kunna utföra en uppgift. Alla människor är olika och därför har vi ibland olika förutsättningar.

- Vad kan vi göra när vi upptäcker att något är orättvist? Är det möjligt att säga ifrån? Kan vi dela med oss? Brukar vi göra det?
- Avsluta med att göra en mer rättvis version av övningen. Använd antingen något av de exempel som föreslagits här, eller kom tillsammans överens om en version som har föreslagits av eleverna.

Övningen är framtagen av Paulina Öquist Haugen och Hanna Ahnqvist från Kulturvetarprogrammet på Stockholms universitet under deras praktikperiod hösten 2016. Den är färdigställd av Rebecca Morelli från Kandidatprogrammet i Mångfaldsstudier på Stockholms universitet. Inspiration till övningen är hämtad från [Leken Mellan Rum](#): ett dramapedagogiskt metodmaterial för antirasistiskt arbete i ungdomsgrupp. Materialet är framtaget av Teater Struktur, ett projekt inom riksorganisationen Ungdom Mot Rasism.

Det här är en ny Lås Upp-övning. Tips och respons på övningen tas gärna emot på lasupp@mkcentrum.se. Förmedla gärna barnens respons också.